

УДК 37.032:81'243

Ю. Г. Барабаш

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

© Барабаш Ю.Г., 2017

<http://orcid.org/0000-0002-9315-402X>

У статті розглядається поняття іншомовної комунікативної компетенції у контексті професійного розвитку особистості. Автор наголошує на важливості удосконалення іншомовної комунікативної компетенції як обов'язкової умови професійної компетентності фахівця. Розуміння конкретних завдань, мотивація є важливими факторами організації процесу підвищення іншомовної мовленнєвої компетенції. Розвиток сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, а саме технологій мобільного навчання забезпечує ефективність, гнучкість, динамічність і доступність навчання. Мобільне навчання посідає вагомe місце у процесі розвитку мовленнєвих вмінь. У дослідженні проаналізовано онлайн ресурси, такі як тести, аудіо та відео матеріали, ігри, словники, мобільні додатки з удосконалення мовленнєвих вмінь. Автор наголошує на використанні мобільних пристроїв, які відіграють важливу роль у нашому повсякденному житті, як потужної ефективної навчальної технології. Запропоновано інші шляхи підвищення рівня мовленнєвої компетенції, такі як навчання в мовних школах, підготовка до міжнародних іспитів. У статті проаналізовано технології навчання й навчальні ресурси.

Ключові слова: *іншомовні мовленнєва компетенція, професійна компетентність, мобільне навчання, професійний розвиток, навчальні ресурси.*

Барабаш Ю.Г. Совершенствование иноязычной коммуникативной компетенции как важной составляющей профессионального развития личности.

В статье рассматривается понятие иноязычной коммуникативной компетенции в контексте профессионального развития личности. Автор подчеркивает важность совершенствования иноязычной коммуникативной компетенции как обязательного условия профессиональной компетентности специалиста. Понимание конкретных задач, мотивация являются важными факторами организации процесса повышения иноязычной речевой компетенции. Развитие современных информационно-коммуникационных технологий, а именно технологий мобильного обучения обеспечивает эффективность, гибкость, динамичность и доступность обучения. Мобильное обучение занимает важное место в процессе развития речевых умений. В исследовании проанализированы онлайн ресурсы, такие как тесты, аудио и

відео матеріали, ігри, словари, мобільні додатки по вдосконаленню комунікативних умінь. Автор робить акцент на використанні мобільних пристроїв, які грають важливу роль в нашій повсякденній житті, як потужної ефективного навчальної технології. Представлені інші шляхи підвищення рівня мовної компетенції, такі як навчання в мовних школах, підготовка до міжнародним іспитам. В статті проаналізовані технології навчання і навчальні ресурси.

Ключеві слова: мовна мовна компетенція, професійна компетентність, мобільне навчання, професійне розвиток, навчальні ресурси.

Barabash Y. Foreign language communicative competence improvement as an important component of an individual's professional development.

In the article the concept of foreign language communicative competence in the context of professional development of the individual has been considered. The author emphasizes the importance of improving foreign language communicative competence as a prerequisite of professional competence of the expert. Understanding the specific tasks and motivation are important factors in the process of improving foreign language competence. The development of modern information and communication technologies, such as mobile learning technology provides effectiveness, flexibility, agility and accessibility of education. Mobile learning occupies an important place in the development of foreign communication skills. Online resources such as tests, audio and video materials, games, dictionaries, mobile applications to improve foreign communication skills have been analysed in the research. The author emphasizes the use of mobile devices, which play an important role in our daily lives as powerful and effective educational technology. Other ways to enhance communicative competence, such as study in language schools, preparation for international exams have been considered. Training technologies and educational resources have been analysed in the article.

Key words: foreign communicative competence, professional competence, mobile learning, professional development, educational resources.

Постановка проблеми. Процеси глобалізації в світі, вектор розвитку України в напрямку єдиного європейського освітнього простору, сучасні стандарти європейської освіти зумовлюють необхідність постійного вдосконалення іншомовної комунікативної компетенції як важливого складника професійної компетентності особистості.

Міжнародне співробітництво, інтеграція в галузі освіти, поява національної освіти на ринку світових освітніх послуг, розширення міжнародних зв'язків, поширення участі навчальних закладів, учених, студентів

у міжнародних проектах актуалізують іншомовну комунікацію як основу професійного успіху особистості.

Сучасна соціально-економічна ситуація сприяє появі нових викликів для фахівців, серед яких конкурентоспроможність на єдиному ринку праці, можливості спільних проектів, міжнародне співробітництво тощо.

Але професійна компетентність сучасних фахівців повинна відповідати цим викликам сьогодення. Однією з важливих складових професійної компетентності є іншомовна комунікативна компетенція. Практичною метою програми викладання іноземної мови професійного спрямування у вищих навчальних закладах є формування у студентів загальних та професійно орієнтованих комунікативних мовленнєвих компетенцій для забезпечення їхнього ефективного спілкування як в академічному, так і в професійному середовищі. Проблема ж удосконалення іншомовної комунікативної компетенції є не менш важливою і відповідає принципам навчання протягом життя (Long Life Learning).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття іншомовної комунікативної компетенції розглядається широко багатьма вченими. Проблемі формування комунікативної компетенції у контексті професійної компетентності приділяється багато уваги. Вивченням цього поняття займалися вчені І. Бех, Н. Бібік, Н. Кічук, А. Кузьмінський, О. Локшина, В. Луговий, О. Пометун, О. Семенов, У.К.Кирмач, Л. Нагорний та ін. Сутність, формування й розвиток іншомовної комунікативної компетенції студентів немовних спеціальностей вивчали О. Тинкалюк, У. Кирмач, Н. Шелест, А. Андрієнко. І. Алещанова, Н. Фролова, Т. Ганніченко та В. Василевич, Л. Знікіна, Л. Власенко, І. Суліма приділяють увагу формуванню комунікативної компетенції майбутніх економістів, С. Козак – майбутніх фахівців морського флоту, Є. Карутін – фахівців інженерних спеціальностей, О. Павленко – фахівців митної служби, І. Саражинська, К. Мелкомукова – майбутніх юристів, К. Касярум – майбутніх викладачів вищої школи, Н. Колотій – фахівців у галузі інформаційних технологій, проблеми, що виникають у процесі формування й

удосконалення іншомовної компетенції курсантів авіаційних вищих закладів освіти розглядає Є. Кміта,

Іншомовна комунікативна компетенція – рівень сформованості міжособистісного досвіду, необхідного індивіду для того, щоб у межах власних здібностей та соціального статусу успішно функціонувати у певному суспільстві [1]; здатність брати до уваги у мовленнєвому спілкуванні контекстуальну доречність і вживаність мовних одиниць для реалізації когнітивної та комунікативної функцій [2]; досвід володіння мовою на варіативно-адаптивному рівні залежно від певної мовленнєвої ситуації, високий рівень практичного володіння вербальними й невербальними її засобами [3]; знання, уміння та навички, необхідні для розуміння чужих та власних програм мовленнєвої поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування, зміст якої охоплює знання основних понять лінгвістики мови (стилі, типи, способи зв'язку речень у тексті), уміння та навички аналізу тексту та власне комунікативні надбання [4].

Метою статті є визначити і розкрити поняття іншомовної комунікативної компетенції, базуючись на досвіді його вивчення у контексті професійної компетентності, а також розглянути шляхи удосконалення професійної іншомовної компетенції фахівців.

Виклад основного матеріалу дослідження. Світові тенденції до розвитку освіти протягом життя, стратегія створення системи безперервної мовної освіти, соціально-економічні, технологічні та соціокультурні виклики наголошують на важливості постійного удосконалення іншомовної комунікативної компетенції.

Кожний фахівець має свою мету у розвитку професійної іншомовної комунікації: підготовка до професійного іспиту, кар'єрне зростання, тощо. Дуже важливим є розуміння цих конкретних завдань в організації процесу підвищення мовленнєвої компетенції. Виконання певної кількості короткострокових завдань призведе до досягнення довгострокових цілей.

Спочатку треба проаналізувати цілі навчання більш детально. «Для чого я підвищую свій рівень?», «Які мої основні переваги?», «Чого я бажаю досягти, підвищуючи свій рівень?», «Які мої слабкі сторони?», «Як я можу покращити мої вміння?» [6]. Скласти перелік індивідуальних навчальних завдань і шляхів їх вирішення – є наочним й ефективним способом досягнути високих результатів.

Які ж шляхи удосконалення професійної іншомовної компетенції фахівців?

1. Мобільне навчання.

Швидкий розвиток новітніх технологій є однією з головних характеристик нашого століття, ми не уявляємо свого життя без використання мобільних телефонів, планшетів та інших пристроїв для отримання інформації. Ритм життя прискорюється, інформація є більш доступною, вимоги до фахівця у професійному середовищі підвищуються, все це і є мотиваційними засобами, що призводять до пошуку нових, більш ефективних шляхів навчання. Одним з пріоритетних напрямків в освіті є розвиток сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, а саме технологій мобільного навчання, що забезпечують ефективність, гнучкість, динамічність і доступність навчання.

Термін «мобільне навчання» (M-learning, mobile learning) відноситься до використання різноманітних мобільних пристроїв у навчальному процесі. Популярність мобільного навчання пояснюється тим, що воно проходить незалежно від місця знаходження і відбувається при використанні портативних технологій, забезпечує безперервний доступ до навчальних матеріалів. Це дозволяє зменшити обмеження із здобуття знань по місцезнаходженню. Однак, літеру "м" у назві треба розглядати не тільки як "мобільність", але й як "мотивацію", адже отримання інформації не має сенсу, якщо немає контексту або стимулу для вивчення [5].

Існує велика кількість онлайн ресурсів з іноземної мови. Це й тести на визначення рівня володіння мовою (online placement and practice tests), завдання з різних видів умінь (читання, аудіювання, письмо та мовлення), аудіо та відео

матеріали, онлайн словники, тощо. Як приклад можна навести ресурси на сайтах провідних видавництв, таких як Oxford University Press або Pearson, які надають велику кількість безкоштовних матеріалів, ігор, відео, художньої літератури за рівнями володіння іноземною мовою, тощо. Навчальні матеріали розподіляються за підручниками або вміннями, як-от: Business English and ESP, Exams and Testing, Grammar and Vocabulary, Graded Readers. (www.oup.com). Видавництво Oxford, наприклад, пропонує онлайн курси професійного розвитку для викладачів (30 годин самоосвіти), одним з яких є Teaching with Technology.

Сайт BBC Ukraine пропонує LingoHack: уроки англійської з теленовин BBC, що є не тільки дуже корисною практикою аудіювання, поповнення словникового запасу, а й можливістю бути в епіцентрі актуальних новин зі всього світу. Прослухати 1-2 уроки не вимагає багато часу. До того ж у кожному уроці виділяють активний словник, який пояснюється і який потім можна прослухати у контексті. До кожного уроку є переклад тексту, що прослуховується, і список ключових слів. Цей словник можна роздрукувати і потім виділити час на повторення й вивчення слів.

Е-словники – є дуже функціональними й зручними у використанні. Провідні видавництва Oxford, Cambridge, Pearson та багато інших мають спеціальні додатки-словники, які встановлюються на мобільні пристрої.

Існує безліч додатків з удосконалення певних вмінь. Так, Phrase-a-day, Learn English Words, Business English, Speak Business English, Advanced English for Business, Test your English, Pocket English, Oxford English Vocabulary Trainer дозволяють розширити словниковий запас, вивчати функціональні конструкції, які є необхідними у певних ситуаціях спілкування, покращувати різні аспекти іншомовної мовленнєвої компетенції.

Додатки на зразок IELTS Listening, English Listening and speaking, Business English Listening, Academic Listening тощо, які тренують навички аудіювання. Такі, як Practice English Grammar, Learn English Grammar, Oxford

Grammar and Pronunciation, стануть у нагоді для удосконалення граматичних навичок.

У соціальних мережах знаходимо групи, які також містять посилання на книги для читання, словники, підручники, відео та аудіо матеріали.

Отже, безліч за умов удосконалення іншомовної мовленнєвої компетенції, можливо використовані інтернет ресурси.

2. Навчання у мовних школах.

Навчання у мовних школах (у країнах мови, яка є предметом удосконалення) є одним з дуже ефективних шляхів удосконалення іншомовної компетенції, оскільки він залучає соціокультурну компетенцію, як важливу складову комунікативної компетенції. Соціокультурна компетенція спрямована на розуміння й тлумачення різних аспектів культури й мовної поведінки у професійному середовищі. Мовна поведінка вимагає набуття компетенцій, що є необхідними для успішного виконання завдань, пов'язаних з професійною діяльністю. Мовні школи пропонують велику кількість професійних курсів, виконання яких дозволяє підтримувати й розвивати не тільки іншомовну мовленнєву компетенцію, а й професійне іншомовне мовлення. Це: English for Banking and Finance, English for Medical Study and Practice, English for Doctors and Medical Congresses, English for Architects, English for Computer and Data Processing, Business English, English for Lawyers та багато інших. Зазвичай, під час навчання на такому курсі, студенти мовних шкіл проживають з місцевою родиною, і таким чином, спілкування відбувається й у позаучбовий час.

3. Підготовка й складання міжнародних іспитів.

Існує велика кількість іспитів, підготовка й складання яких, звичайно ж, підвищують рівень мовної підготовки фахівця. До того ж міжнародний сертифікат додає конкурентних переваг, володіння іншомовною мовленнєвою компетенцією, що підтверджується міжнародним сертифікатом, є дуже важливим для будь-якої кар'єри. Професійні міжнародні іспити вимагають досконалої професійної іншомовної компетенції. Значна кількість літератури та онлайн ресурсів дозволяє якісно підготуватися до іспиту. Наприклад,

організація British Council пропонує університетські та професійні іспити, які є загальновизнаними і які можна скласти в екзаменаційних центрах в Україні. Pearson English Exams, Cambridge English Exams є також визнаними в багатьох країнах світу і складаються в Україні. На сайтах екзаменаційних центрів (examenglish.com, cambridgeenglish.org/exams) можна знайти безкоштовні ресурси з підготовки до іспитів, а також пройти тренувальний тест (free material, scored practice tests, sample questions, coursebooks). Інформація на сайтах добре систематизована. Так, якщо ми хочемо розширити словниковий запас, то у розділі Vocabulary знаходимо Academic word list, Vocabulary topics, Vocabulary learning tips, граматичні теми систематизовані за рівнями володіння мовою, є мобільні додатки з граматики.

Висновки. Професійний розвиток особистості є запорукою успіху у досягненні встановленої мети. Чітко окреслені завдання, їх виконання, навчання протягом життя безперечно призведуть до реалізації довгострокових цілей.

Використання новітніх мобільних пристроїв, які відіграють важливу роль у нашому повсякденному житті, є потужною ефективною навчальною технологією. Мотивація, чітке розуміння поставлених завдань, наполегливе навчання є шляхами, які, безумовно, призведуть до удосконалення іншомовної компетенції.

Література

1. Вольфовська Т. Комунікативна компетентність молоді як одна з передумов досягнення життєвої мети / Т. Вольфовська // Шлях освіти. – 2001. - № 3. – С. 13 – 16.

2. Гез Н. И. Формирование коммуникативной компетенции как объект зарубежных методических исследований / Н. И. Гез // Иностранные языки в школе. – 1985. - № 2. – С. 17 – 24.

3. Павленко О.О. Формування комунікативної компетенції фахівців митної служби в системі неперервної професійної освіти: автореферат дис. на

здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / О.О. Павленко. – К., 2005. – 29 с.

4. Федоренко Ю.П. Формування у старшокласників комунікативної компетенції в процесі вивчення іноземної мови: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09 / Ю. П. Федоренко. – Волинський держ. ун-т імені Л.Українки. – Луцьк, 2005. – 20 с.

5. Brabazon Tara. Mobile Learning: the iPodification of Universities. [Електронний ресурс] / Tara Brabazon // <http://archive.is/20121128204908/www.nobleworld.biz/images/Brabazon.pdf>

6. Storton Lara. Encouraging learner independence. [Електронний ресурс] / Lara Storton // <https://oupeltglobalblog/tag/oxford-online-skills-program/>